

الرساله العزیه فی ترجمه الجلیل عزالدین یحیی الشہید +

آیت الله العظمی سید شهاب الدین مرعشی نجفی &

به کوشش: سید محمود مرعشی *

چکیده

این گفتار، متن رساله آیت الله سید شهاب الدین مرعشی نجفی در باره سید عزالدین یحیی شهید نقیب قم و ری در قرن ششم است که مزار او در تهران مشهور است. این رساله همراه با مقدماتی ارائه می شود. در این مقدمات، فهرست تألیفات سید شهاب الدین مرعشی در علم انساب و نیز منشورات کتابخانه آیت الله مرعشی در زمینه علم انساب بیان شده است. مرعشی در متن رساله عزیه، بزرگان خاندان سید عزالدین یحیی را شناسانده و کلمات بزرگان در باره او را آورده است. و کلمات مورخان در باره شهادت او را بیان می کند.

کلیدواژه ها

سید عزالدین یحیی؛ مرعشی، سید شهاب الدین؛ مزارات تهران؛ تألیفات آیت الله مرعشی - علم انساب؛ علم انساب - کتابهای چاپ شده؛ خاندان سید عزالدین یحیی؛ نقابت قم و ری.

* رئیس کتابخانه بزرگ آیت الله العظمی مرعشی نجفی &

مقدمه

نسب شناسی در سلسله مرعشیان سابقه‌ای طولانی دارد و جمعی از دانشمندان این خاندان شریف در طی قرون متمادی نام‌آوران عرصه تبارشناسی و انساب سادات و مقام نقابة الاشراف بوده‌اند که اسامی ۲۸ تن از آنان را در مقاله‌ای که در مجله میراث شهاب (شماره ۱۱، بهار ۱۳۷۷) به چاپ رسیده، آورده‌ایم.

آية الله العظمى سيد شهاب الدين مرعشى نجفى^ع فرزند سيد شمس الدين محمود بن سيد على سيد الحكماء، مرجع تقليد معاصر شيعه، يکى از نسب شناسان بزرگ عصر حاضر از سلسله مرعشى محسوب مى‌شود که او را با عناوينى همچون نسابه آل رسول الله مى‌شناسند که با مجاهدت‌هاى خستگى‌ناپذير خود، اين دانش را که در آستانه فراموشى قرار داشت، گسترش داده و با نشر آن در ميان جامعه اسلامى از طريق تاليف کتابها و رساله‌هاى متعدد و پاسخگويى به سؤالات و مراجعات فراوان در اين زمينه، بدین مهم همت گمارده و پيش‌گام بوده‌اند.

برخی از آثار ایشان در علم انساب از این قرار است:

۱. مشجرات آل رسول الله الأکرم^ا در چهار مجلد بزرگ، شامل انساب کلیه علویین و سادات در ممالک دنیا، حدود نیمی از عمر خود را صرف تالیف این اثر بزرگ تاریخی نموده و کتب و رسائل بسیاری را جهت جمع‌آوری این کتاب بررسی فرموده‌اند و آن به صورت تشجیر مى‌باشد. (عربی).

۲. طبقات النسائین، در دو مجلد بزرگ، شامل شرح حال علماء علم نسب از قرن اول تا قرن حاضر. در این کتاب شرح حال و بیوگرافی صدها نفر از علماء علم نسب به ترتیب قرن ذکر شده است. (عربی)

۳. مزارات العلویین، در ذکر قبور سادات و علویین در اقطار عالم و در آن از صدها کتاب رجال و انساب و الواح قبور و تواریخ مختلف استفاده شده است. به ترتیب حروف الفبایی (عربی).

۴. شرح عمدة الطالب في انساب آل ابی طالب، تألیف علامه نسابه سیّد جمال الدین احمد بن عنبه حسنی داودی، شامل شرح و حواشی مهمّ در تراجم علویین ذکر شده در کتاب مذکور. این اثر از جمله آثار علمی بسیار مهمّ معظّم له به شمار می‌رود، در چند مجلد. (عربی).

۵. رسالة الافطسیة در نسب سادات قریه طغروود از قراء قم که به ضمیمه کتاب وقایع الاّیام مرحوم محدث قمی در تهران چاپ شده است.

۶. رساله در اثبات صحّت نسب خلفای فاطمیین مصر که به خواهش علامه فاضل حسن قاسم مصری ساکن قاهره و مدیر مجله هدی الإسلام نوشته شده است. (عربی)

۷. رساله در احوال حضرت سلطان علی فرزند امام باقر^x که در مشهد اردهال کاشان مدفون است.

۸. رسالة العزّیة در شرح حال شهید مظلوم سیّد عز الدین یحیی مشهور به امامزاده یحیی که قبرش در تهران خیابان ری مزار اهالی است و به سال ۱۳۸۲ ق در تهران چاپ شده است. (رساله حاضر)

۹. هدیة التّیلاء فی تراجم العلویین من العلماء، در چند مجلد شامل شرح احوال علماء و سادات بعد از سال یکهزار که نام آنان کمتر در کتب رجالی ذکر شده است. (نا تمام - عربی).

۱۰. حاشیة علی بحر الأنساب سیّد عمید الدین نجفی به زبان عربی که با کتاب بحرالأنساب در ۱۳۵۵ هجری قمری در قاهره منتشر شده است.

۱۱. رساله‌ای درباره سادات مدینة منوره، به فارسی، که به ضمیمه کتاب پیشوای اسلام: حضرت محمّد^ا در تهران به چاپ رسیده است.

۱۲. شجرة نامه سادات حسینی کاشانی، فارسی، که در مقدمه کتاب کشکول ریاض الانس یا گل‌های ارغوان، در قم به سال ۱۳۹۴ هجری قمری / ۱۳۵۲ ش منتشر شده است.

۱۳. شرح اعقاب و ذراری حضرت ابوالفضل العباس^x، فارسی، که به ضمیمه کتاب تاریخ زندگانی قمر بنی هاشم^x، تألیف عمادزاده اصفهانی، در اصفهان در سال ۱۳۲۱ ش منتشر شده است.

۱۴. الفوائد النسبیه والرجالیة والادبیه والمدتیة، که بخش اول این کتاب شامل مشجرات سادات و انساب خاندان های سادات است که به صورت شجره نامه های مفصل و دقیق ترسیم شده است.

۱۵. المشاهد و المزارات به عربی مشتمل بر نام و زندگی نامه امامزادگان از تبار نبی اکرم^۱ که در ایران، عراق، سوریه، مصر، ترکیه، یمن، افغانستان، ازبکستان و... مدفون می باشند، گردآوری شده است. لازم به یادآوری است: بیشتر این عناوین به صورت مسوده است و نیاز به بررسی و تصحیح و تکمیل می باشد، ان شاء الله در صورت رفع مشکلات، اقدام به تصحیح و انتشار آنها خواهد شد.

علاوه بر آنچه گذشت، ایشان به استنساخ و گردآوری کتب انساب اهتمام ویژه ای داشتند و از دیرباز هر آن چه در این علم شریف پدید آمده بود، از اقصی نقاط جهان اسلام فراهم آورده و اکنون بخش تبارشناسی این کتابخانه بزرگ از جمله گنجینه های بی نظیری است که محققان علم انساب و تاریخ و تراجم را به کار می آید^۱ و پس از رحلت آن بانی ربانی گنجینه جهانی مخطوطات اسلامی، حسب وصیت پدر بزرگوارم در تکمیل و گسترش این بنای مبارک با تمام توانم کوشیده ام.

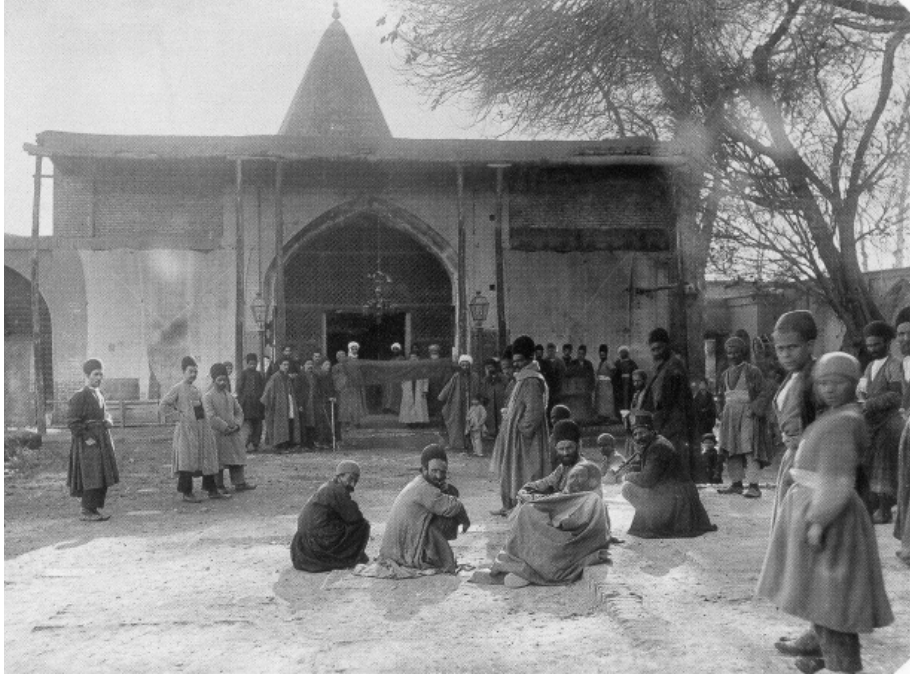
از زمان حیات ایشان تا کنون انتشارات کتابخانه، به چاپ و نشر کتب انساب اهتمام داشته و ده ها عنوان کتاب در این زمینه را به چاپ رسانده است. در اینجا گزیده ای از عناوین چاپ شده از کتب انساب بوسیله انتشارات کتابخانه را گزارش می کنیم:

کتابهایی را که انتشارات کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی راجع به علم انساب چاپ نموده است:

الاصيلي في انساب الطالبين

للعامة النسابة المؤرخ صفي الدين محمد بن تاج الدين علي المعروف بابن الطقطقي المتوفى سنة ۷۰۹ ق، جمعه ورتبه و حقه: السيد مهدي الرجائي، قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي &، ۱۴۱۸ ق - ۱۳۷۶ ش، ط ۱، ۴۹۷ ص.

۱ فهرست گزیده ای از کتابهای انساب موجود در گنجینه مذکور در مجله میراث شهاب (شماره پیاپی ۷۲ - ۷۳، صفحات ۲۴۱ - ۳۰۹) و (شماره پیاپی ۷۵، صفحات ۳۳ - ۴۶) آمده است.

امامزاده يحيى واقع در محله سرچشمه تهران به احتمال زياد سال_هاى پايانى دوره قاجار

الانوار فى نسب آل النبى المختار

للعامة أبي عبدالله محمد بن محمد بن أحمد بن محمد بن عبدالله الجزى الكلبى الغرناطى
(٦٩٣-٧٥٨ ق)، تحقيق: السيد مهدي الرجائى، قم، مكتبة سماحة آية الله المرعشى النجفى
الكبرى، ط ١، ١٤٣١ ق - ١٣٨٨ ش، ١٢٠ ص.

بغية الحائر فى احوال اولاد الامام الباقر ×

السيد حسين الحسينى الزرباطى، قم، مكتبة آية الله المرعشى النجفى، ١٤١٦، ط ١، ١٩٨ ص.

تحفة لب اللباب فى ذكر نسب السادة الانجاب

ضامن بن شدم بن علي الشدقمى الخمرى الحسينى المدنى من اعلام القرن الحادى عشر،
تحقيق: السيد مهدي الرجائى، قم، مكتبة آية الله المرعشى النجفى، ١٤١٨ ق - ١٣٧٦ ش،
ط ١، ٤٠٠ ص.

التذكرة في الانساب المطهرة

للعلامة النسابة جمال الدين ابي الفضل احمد بن محمد بن المهتأ الحسيني العبيدلي من اعلام القرن السابع، اعداد و تقديم السيد مهدي الرجائي، قم، مكتبة آية الله العظمى المرعشي النجفي &، ١٤٢١ ق - ١٣٧٩ ش، ط ١، ٣٥٢ ص.

تشجير عمدة الطالب معروف به «مشجر ابوجميل»

تأليف: علامته نسابه محمود بن علي المنكدم معروف به «ابوجميل» از دانشمندان سده دهم هجرى، تحقيق: سيد مهدي رجائي، نشر كتابخانه بزرگ حضرت آية الله مرعشى نجفى & قم، اول، ١٣٨٦ ش - ١٤٢٩ ق، ٢٩٦ ص.

تهذيب الانساب و نهاية الاعقاب

لابي الحسن محمد بن ابي جعفر شيخ الشرف العبيدلي النسابة المتوفى ٤٣٥ ق؛ استدراك و تعليق عبدالله الشريف الحسين بن محمد المعروف بابن طباطبا الحسيني النسابة المتوفى ٤٤٩ ق، تحقيق: شيخ كاظم المحمودي، اشراف سيد محمود المرعشى، قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي، ١٤١٣ ق، ط ١، ٥٨٤ ص.

تهذيب حدائق الألباب في الأنساب

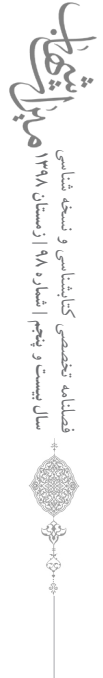
للعلامة الجليل الشيخ أبي الحسن الشريف بن محمد طاهر الفتوني العاملي المتوفى سنة ١١٣٨ ق ترتيب و تحقيق: السيد مهدي الرجائي، قم، مكتبة سماحة آية الله المرعشي النجفي، ط ١، ١٤٣١ ق - ١٣٨٨ ش، ٣١٩ ص.

الثبت المضان المشرف بذكر سلاله سيد ولد عدنان

للعلامة النسابة إبي النظام مؤيد الدين عبيدالله الأعرجي الحسيني الواسطي المتوفى سنه ٧٨٧ ق تحقيق: السيد مهدي الرجائي، قم، مكتبة سماحة آية الله المرعشي النجفي الكبرى، ط ١، ١٤٣٧ ق - ١٣٩٥ ش، ٤٩٠ ص.

الرسائل الثلاث «المستطابة في نسب سادات طابة»

للعلامة النسابة السيد النقيب بدر الدين حسن بن علي الشدقي الحسيني (٩٤١ - ٩٩٨

ق) - «زهرة المقول في نسب ثاني فرعى الرسول ا» و «نخبة الزهرة الثمينة في نسب اشراف المدينة» للسيد زين الدين علي بن حسين النقيب الشدقي الحسيني (٩٧٦ - ١٠٣٣)، تحقيق: السيد مهدي الرجائي؛ اشراف السيد محمود المرعشي، قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي، ط ١، ٢٢٨ ص.

سراج الانساب

سيد احمد بن محمد بن عبدالرحمن كياء گيلاني از دانشمندان قرن دهم هجرى، تحقيق: سيد مهدي رجايى، زير نظر سيد محمود مرعشى، قم، كتابخانه حضرت آيت الله مرعشى، ١٤٠٩، چاپ اول، ٢٣٢ ص.

سرّ السلسلة العلوية في انساب السادة العلوية

للعامة النسابة الشيخ ابي نصر سهل بن عبدالله البخارى من اعلام القرن الرابع الهجرى، تحقيق السيد مهدي الرجائي، قم، مكتبة سماحة آية الله العظمى المرعشى النجفى الكبرى، ط ١، ١٤٣٢ ق - ١٣٨٩ ش، ١٥١ ص.

الشجرة الطيبة في الارض المخصبة

العلامة النسابة السيد الرضا بن علي الموسوي البحراني الغريفي الصائغ (١٢٩٦ - ١٣٣٩ ق) الغصن الثالث من الغيث الزايد في ضبط ذرية محمد العابد، للعلامة النسابة السيد عبدالله البوشهري البلادي (١٢٩١-١٣٧٢ ق)، تحقيق: السيد مهدي الرجائي، اشراف السيد محمود المرعشي النجفي، قم، مكتبة آية الله مرعشي النجفي، ١٤٢٣ ق، ط ١، ٢٣٨ ص.

الشجرة المباركة في انساب الطالبية

للامام فخر الرازي المتوفى ٦٠٦، تحقيق: السيد مهدي الرجائي، اشراف السيد محمود المرعشي، قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي &، ١٤١٩ ق - ١٣٧٧ ش، ط ٢ محققة، ٤٠٠ ص.

عمدة الطالب الصغرى في نسب آل أبي طالب

للعامة النسابة جمال الدين أحمد بن علي الحسيني الداوودي المعروف بابن عتبة (٧٤٨ -

٧٢٨ ق) تحقيق السيد مهدي الرجائي، قم، مكتبة سماحة آية الله المرعشي النجفي الكبرى، ط ١، ١٤٣٠ ق - ١٣٨٧ ش ٢٣٩ ص.

عمدة الطالب في انساب آل ابي طالب

جمال الدين احمد بن علي الحسيني المعروف بابن عنبة (٧٤٨ - ٧٢٨ ق)، تحقيق: السيد مهدي الرجائي، قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي، ١٤٢٥ ق - ١٣٨٣ ش، ط ١، ٤٦٢ ص.

الفخري في انساب الطالبين

للقاضي النسابة اسماعيل المروزي الازورقاني من مواليد ٥٧٢ ق، تحقيق: السيد مهدي الرجائي، قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي، ١٤٠٩ ق، ط ١، ٣٨٤ ص.

كتاب المعقنين من ولد الامام امير المؤمنين ×

ابوالحسن يحيى بن الحسن العقيقي العلوي المدني (٢١٤-٢٧٧ ق)، تحقيق: محمد الكاظم، قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي، ١٤٢٢ ق، ط ١، ١٦٠ ص.

الكوكب المشرقة (٣ ج)

السيد مهدي الرجائي الموسوي، قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي، ١٣٨٠ ش - ١٤٢٢ ق، ط ١، ٧٦٨ + ٧٥٨ + ٧٤٣ ص.

لباب الانساب والالقب والاعقاب (٢ ج)

لابي الحسن علي بن ابي القاسم بن زيد البيهقي الشهير بابن فندق المتوفى سنة ٥٦٥ ق، تحقيق: السيد مهدي الرجائي؛ اشراف السيد محمود المرعشي «مع مقدمة للفقهاء النسابة آية الله العظمى شهاب الدين المرعشي النجفي»، قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي، ١٤١٠ ق، ط ١، ٨٢٨ ص.

المجدي في الانساب الطالبين

السيد الشريف الاجل نجم الدين ابي الحسن علي بن محمد بن علي بن محمد العلوي العمري النسابة من اعلام القرن الخامس مع مقدمة لسماحة العلامة الفقيه آية الله العظمى

المرعشي النجفي &، تحقيق: احمد المهدوي الدامغاني، اشراف السيد محمود المرعشي،
قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي، ١٤٢٢ ق - ١٣٨٠ ش، ط ٢، ٦٨٨ ص.

معالم انساب الطالبين في شرح كتاب سز الانساب العلوية

لابي نصر البخاري، عبد الجواد الكليدار آل طعمة (١٣٠٧-١٣٧٩ ق)، المحقق سلمان
السيد هادي آل طعمة، قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي، ١٤٢٢ ق - ١٣٨٠ ش، ٣١٨ ص.

منار الهدى في الانساب

للعامة العجة الثبت الشيخ محمد حسين الاعلمي الحائري، المحقق الشيخ أحمد الحائري،
قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي، ط ١، ١٤٢٣ ق - ١٣٨١ ش، ٢٨٠ ص.

مناهل الصّوب في انساب العرب

السيد جعفر الأعرجي (١٢٧٤-١٣٣٢ ق)، تحقيق: السيد مهدي الرجائي، قم، مكتبة آية الله
العظمى المرعشي النجفي، ١٤١٩ ق - ١٣٧٧ ش، ط ١، ٥٢٦ ص.

النفحة العنبرية في انساب خير البرية

للعامة النسابة محمد كاظم بن ابي الفتوح بن سليمان اليماني الموسوي (قرن ٩)، تحقيق:
السيد مهدي الرجائي، قم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي &، ١٤١٩ ق - ١٣٧٧ ش، ط ١،
٣٠٠ ص.

رساله حاضر ضمن كتابچه (احوال حضرت امامزاده يحيى ×) تأليف محمد اسماعيل
شمس زاده خطير به چاپ رسیده و دو ذيل بر آن از آيت الله زين العابدين سرخه و آية الله
سيد محمد علي روضاتي بوده كه در اينجا تنها رساله العزيرة تأليف آية الله العظمى مرعشي
نجفي & عرضه مي شود.

بسم الله الرحمن الرحيم؛ الحمد لله على نواله والصلاة والسلام على محمد وآله.
وبعد مخفي نماند اينكه حضرت مستطاب ذخرة الاجلة والاعزة نخبة ذوى المكارم

والخصال الحميدة آقاى حاج آقا شمس دامت معاليه كه مفتخر بتوليت بقعه ساميه سيد جليل
عالي مقام امامزاده يحيى * واقع در طهران مى باشند، از حقير خواستار شدند رساله مختصرى
در ترجمه آن علوى والاشان برشته تاليف و ترصيف در آورم، ولى تهاجم امراض جسمانى و
آلام روحانى مانع از اين اقدام بود. اکنون كه مختصر فرصتى بدست آمده اين وجيزه را تهيه
نموده و مسماء «بعزيه» کرده و بطريق فهرست معروض ميدارم.

نام نامى و نسب شريف امامزاده يحيى *

هو السيد الجليل عزّ الدين ابوالقاسم يحيى ابن الصدر الكبير شرف الدين ابى الفضل محمّد امّه
بنت الامير نظام الملك الحسن ابن اسحق ابن صدر السعيد عزّ الدين ابى القاسم على النقيب
بقم والري ابن الصدر السعيد المرتضى الكبير شرف الدين ابى الفضل ذى الفخرين محمّد نقيب
الري ابن الصدر الكبير المرتضى ذى الفخرين نقيب النقباء ابى الحسن المطهر ابن ذى الحسين
الزكى الفاضل ابى القاسم على ابن الشريف الجليل ابى الفضل محمّد الذي ولى النقباء بالري في
زمن علاء الدولة كاكويه توفى بالري ونقل الى قم وبها قبره يعرف بقبر السلطان محمّد الشريف
ابن على ابى القاسم النقيب بمقم ابن ابى جعفر محمد الرئيس ابن ابى القاسم حمزة الاكبر النقيب
الطبري ويعرف بالقمي وكان يعرف بحمزة بهادر وقبره في قم مزار وهو الذي انتقل من طبرستان
الى قم وبها أسس البيت امّه رقيه بنت جعفر بن محمّد بن اسماعيل بن الامام الصادق * كما فة
كتاب الفخرى في النسب وحمزة ابن احمد الرّخ امّه ام محمّد بنت عبدالله ابن محمّد الأرقط كما في
الفخرى واحمد هذا ابن جعفر محمّد الاكبر امّه زينب بنت عبيدالله الاعرج ابن الحسين الاصغر
كما في الفخرى وهو ابن اسماعيل الديباج امّه ام سلمة بنت الامام ابى جعفر محمّد الباقر * خرج
مع ابي السرايا وهو ابن محمّد الاكبر الارقط ابى عبدالله المحدث العالم المدني مالك العين المعروفة
بعين سعيد بن خالد مات بالحبس سنة ١٤٨ ق وعمره ثمان وخمسون سنة وهو ابن ابى محمّد عبدالله
الباهر امّه ام اخيه الامام الباقر وهي فاطمة بنت الامام الحسن المجتبى * وكان سيداً جليلاً روى
الحديث عن ابيه واخيه الباقر ^ وروى الناس عنه وكان يلي صدقات جديه النبي (صلى الله عليه
 وآله وسلم) وأمير المؤمنين علي * ابن الامام الهمام سيد الساجدين وقمر ليلة المتهجدين مولانا
علي بن الحسين زين العابدين ^.

أبوین ماجدین آن بزرگوار

علامه جلیل القدر صدر الصدور سید شرف الدین ابوالفضل محمد و خاتون مکرمه ستی شرف خراسانی طاب ثراهما.

نوابغ اسلاف و اعمام و احوال و اخوة آن بزرگوار

در خاندان جلیل ایشان علماء و صدور و وزراء و نقباء و فقهاء و شعراء و متکلمین بسیار بودند از قبیل علامه جلیل نقیب سید ابوالحسن المطهر که از فحول علمای عصر و رجال برجسته زمان خود بوده و ظاهراً در قم مدفونست.

ابوالفضل محمد الشریف

ابوالفضل محمد الشریف معروف بسطان محمد الشریف قبر شریف ایشان قریب بمدرسه مبارکه مرحوم آیه الله آقا سید صادق قدس سره معروف و مشهور و مزار مؤمنین می باشد و کرامات متعدده از ایشان نقل شده که شمه ای از آنها را فاضل مورخ ثقة جلیل القدر متقی مرحوم آقا شیخ محمد علی قمی کجونی الاصل در کتاب مستطاب انوار المشعشعین (ج ۲ ص ۱۴۳ مخطوط^۱) ذکر فرموده و نسب شریف آن سید عالی مقام روی مرقدش نوشته شده.

الحسین الکوکبی

الحسین الکوکبی بن أحمد الرّخ بن محمد بن إسماعیل بن محمد الارقط از اجلاء بنی هاشم بوده در قزوین در زمان مستعین بالله عباسی خروج کرد و بالاخره در طبرستان کشته شد. مادرش رقیه دختر جعفر بن محمد بن اسماعیل بن الامام جعفر الصادق سلام الله علیه می باشد.

نوابغ در اخلاف و اعقاب آن بزرگوار

خانواده های بسیاری از وزرای ایشان در قم و کاشان و طهران و خراسان و سائر بلاد ایران و کابل و غزنین و سایر بلاد هندوستان و پاکستان متوطن هستند که در بین آنها عده زیادی نجوم درخشان علم و عمل بوده و هست از جمله:

۱ این اثر ارزشمند براساس نسخه ای اصل که در کتابخانه بزرگ مرجع فقیه مرحوم آیه الله العظمی مرعشی نجفی & موجود می باشد، برای نخستین بار از سوی مرکز اشارات این کتابخانه در ۳ جلد چاپ و منتشر گردیده است.

السید علاء الدین: سید جلیل القدر علامه نبیل علاء الدین علی نقیب السادات ری و قم و طبرستان فرزند برومند آن بزرگوار و ایشان از فقهاء، و متکلمین و ادباء بوده در سنه ۵۳۳ به حج مشرف شده در ایاب با مصاحبت سلطان محمد بن محمود بن محمد بن ملکشاه سلجوقی به ایران برگشته و ظاهراً قبر وی در ری بوده باشد.

السید شرف الدین محمد: السید شرف الدین محمد النقیب فرزند بلا واسطه آن بزرگوار و بنا بر نقل بعضی از علماء انساب قبر مبارک ایشان جنب قبر پدر جلیل القدر خود در طهران می باشد. السید زین الدین مطهر: علامه جلیل السید زین الدین المطهر بن محمد بن سعد الدین بن احمد بن المرتضی بن بهاء الدین بن شرف الدین بن هاشم بن محمد بن محمد ماتکدین بن حسین بن احمد بن شرف الدین محمد مذکور که از علمای فقه و کلام و ادب و دارای نقابت بوده است.

السید علاء الدین المرتضی: السید علاء الدین المرتضی النقیب بقم بن السید علاء الدین علی بن عزّ الدین یحیی امام زاده مذکور ایشان در عصر خود از اجلّه علماء و دارای منصب شامخ نقابت بوده.

السید تاج الدین علی: السید تاج الدین علی النقیب بن السید علاء الدین المرتضی المذكور از علماء و اجلاء قم بوده منتقل به همدان شده و اعقاب وی در آن بلد می باشد. السید شمس الدین: السید شمس الدین بن علاء الدین المرتضی المذكور صاحب تألیف کثیره بوده شیخ بزرگوار شیخ محمد مهدی فتونی عاملی نجفی او را در کتاب حدائق الالباب ذکر فرموده.

السید فخر الدین: علامه جلیل القدر آیه الله السید فخر الدین کاشانی از مشایخ روایت حقیر می باشد و ایشان از مفاخر این سلسله جلیله می باشد.

کلمات بزرگان در حق وی

بس است در جلالت و مقام شامخ او عباراتی که شیخ جلیل منتجب الدین علی بن عبیدالله بن حسن بن حسین بن بابویه قمی در اول کتاب الفهرست خود فرموده به این نسق:

حضرت عالی مجلس سیدنا ومولانا الکبیر الامیر الامام السید الاجل الرئیس الانور الاظهر
الاشرف المرتضی المعظم عزالدولة والدين شرف الاسلام والمسلمين رضي الملوك والسلطين
ملك النقباء في العالمين اختيار الامام افتخار الانام قطب الدولة ركن الملة عماد الامة عمدة
الملك سلطان العترة الطاهره عمدة الشريعة رئيس رؤساء الشيعة وصدر علماء العراق قدوة
الاكابر معين الحق حجة الله على الخلق ذوالشرفين كريم الطرفين نظام الحضرتين اجل الاشراف
سيد الامراء السادات شرقاً وغرباً قوام آل رسول الله أبوالقاسم يحيى إلخ.

و ايضاً در آخر فهرست در وصف او گوید: السید الاجل المرتضی عزّ الدين يحيى بن محمد
بن علي بن المطهر ابوالقاسم نقيب الطالبية بالعراق عالم علم فاضل كبير عليه تدور رحى الشيعة
متع الاسلام والمسلمين بطول بقاءه، له رواية الاحاديث عن والده المرتضى السید الشرف الدين
محمد وعن مشايخه +.

حلیله آن بزرگوار

در انساب بیهقی مذکور است که زوجه آن بزرگوار دختر عمه سلطان سنجر بن ملکشاه بوده،
میفرماید و شنیدم که سلطان سنجر وارد شد بر عمّه خود و از او خواهش نمود که حاجتی
از من بخواه گفت حاجتم آن است که فرزندان دختر من که از عزّ الدين علوی است احترام
نمائید و تعظیم ایشان کنید. از این جهت سلطان سنجر اولاد عزّ الدين يحيى را مقدم میداشت
بر بزرگترین اولاد سلجوقیه.

شهادت آن بزرگوار

در انساب بیهقی نسخه مخطوطه چنین مسطور است که شنیدم از ثقات که شرف الدين
پدر عزّ الدين يحيى چند دختر داشت و هیچ پسر نداشت پس زمانی که عیالش حامل شد
شبی پیغمبر خدا را در خواب دید و عرض کرد یا رسول الله عیالم حامل می باشد، اسم این
طفلی که در شکم است چه بگذارم؟ حضرت فرمودند که اسمش يحيى باشد و شرف الدين
از خواب بیدار شد و گفت خوشحال شدم که این حمل پسر می باشد، اسم او را باید يحيى

بگذارم و حال آنکه تا آن زمان در نسب طائفه ما یحیی نبود. پس بعد از وضع حمل او را یحیی نام گذاردند به جهت فرمایش پیغمبر^۱، پس بعد از آنکه خوارزمشاه او را شهید نمود، سر فرمایش پیغمبر^۱ ظاهر شد و فرمایش آنحضرت اشاره بسوی این مطلب بود که این طفل را آخر الامر مثل یحیی پیغمبر شهید می نمایند. انتهى.

و همین قضیه را مورخ جلیل متقی آقای شیخ محمد علی قمی در انوار المشعشعین (ج ۲ ص ۱۴۹ مخطوط) بعینها نقل فرموده و در عمدة الطالب چنین است که عزّ الدین یحیی یکی از ملوک ری و نقیب قم و ری و آمل بوده و خوارزمشاه او را شهید نموده، پس از شهادت وی پسرش محمد بن یحیی با سید ناصر بن مهدی الحسنی ببغداد رفته پس خلیفه وزارت را داد به ناصر بن مهدی با دارا بودن او منصب نقابت را و وی را پس از نیل به منصب وزارت مقام نقابت خود را تفویض و واگذار نمود به محمد بن یحیی.

مرقد و قبر مبارک آن بزرگوار

قبر شریفش در تهران در محلی که بنام نامی خود ایشان معروف است، مزار و مطاف مؤمنین و مدفن اموات شیعیان است و از قدیم الایام مورد توجه عموم بوده و هست، کرامات متعدده در آن بقعه سامیه بمنصبه ظهور و بروز رسیده که این مختصر گنجایش ذکر آنها را ندارد. هذا ما وسعه المجال من ترجمة السيد الجليل عزّ الدین یحیی الشهید و قد فرغ من تالیف هذه العجالة ناستها العبد المستكين ابوالمعالي شهاب الدین الحسینی المرعشی النجفی عفی لعشر سنين من شعبان ۱۳۸۰ ببلدة قم المشرفة حرم الائمة.